

Biuletyn Polonistyczny

23.11.2022

Data wydarzenia: 29.11.2022 g.12:00

**Wisła akwakrytyczna: głębokie mapowanie źródeł literackich /
seminarium naukowe Zakładu Atlasu Historycznego w Instytucie Historii
im. T. Manteuffla Polskiej Akademii Nauk**

Typ wydarzenia: Seminarium

Miejscowość: Warszawa

Organizatorzy: Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk

Wystąpienie poświęcimy wynikom projektu badawczego (NCN, Sonata), który w latach 2020-2022 realizowałyśmy w IBL PAN. Pokażemy jak w porównaniu do ekokrytyki jako metody badawczej tekstu kultury nakierowanej na wszystkie elementy środowiska przyrodniczego i badanie języków kryzysu ekologicznego oraz klimatycznego, akwakrytyka uczestniczy w wytwarzaniu wiedzy na temat ekosystemów wodnych. Akwakrytyka jest narzędziem interpretacyjnym, odślaniającym nowe komplementarne relacje pomiędzy takimi dyskursami jak hydrologia, historia środowiskowa czy studia pamięciologiczne. Dodatkowo posiłkuje się językiem artystycznym, by opracować na przyszłość strategie poetyczne i retoryczne w pisaniu historiografii kultur adaptacji do groźnych zjawisk środowiskowych i pogodowych w antropocenie, koncentrując się na problematycznych zasobach wody i przy jednoczesnym wykazywaniu niewspółmierności konwencjonalnej frazeologii, np. rzek utożsamianych z granicami militarnymi czy politycznymi.

Uczestników seminarium Atlasu Historycznego może w szczególności zainteresować to, że rzeki okazują się wyjątkowo ciekawym materiałem badawczym z uwagi na ich nieostry status ekologiczny, epistemologiczny i ontologiczny w badaniach społeczno-kulturowych, który koreluje z badaniami geohumanistycznymi. Tegoroczna katastrofa rzeki Odry (lipiec-sierpień 2022 r.) pokazała, że wciąż nie rozumiemy przestrzeni, jakie współdzielimy z rzekami. Nasz zestaw głębokich map jest pewną propozycją zilustrowania tego, jak możemy interpretować historyczne źródła narracyjne i szukać dyskursywnych załączków, które mogą przełożyć się na nowe sposoby komunikowania wiedzy, kultury i pamięci o rzekach. Pozostały nam rzeczny biotop możemy więc próbować czytać, także na dawnych mapach, mimo historycznej antropopresji i hydrotechnicznych przekształceń i ingerencji w ciało rzek. Badania akwakrytyczne wraz z głębokim mapowaniem źródeł proponujemy więc potraktować jako model rozpoznawania luk

w wiedzy o językach rzek, a w szczególności lukę tę reprezentuje najbardziej polska i skryta w symbolicznym gorsecie kultury narodowej – rzeka Wisła.

W przypadku akwakrytyki rzeki Wisły pytamy na wstępie nie o jej symboliczną, ale przyrodniczą naturę: o sposoby jej materialnej obecności w literaturze (kategorie: real/imagined), o zniekształcenia w jej krajobrazie kulturowym (kategorie: disturbed/familiar), o historyczną periodyzację i lokację, o literackie nawiązania do powodzi, wojen czy zanieczyszczenia (kategoria: reference). Po utworzeniu kanonicznego i finalnego w charakterze badawczym dla tego projektu korpusu, chcemy się dowiedzieć, np. gdzie potrzebujemy innych dyskursów, np. historii środowiskowej i pamięci kulturowej, by zrozumieć „interesy” czy nawet „głos” rzeki. Opracowana przez nas metoda głębokiego mapowania źródeł narracyjnych (DeepMapVistula) dotyczy krzyżowania dyskursów, w których Wisła jawi się np. jako wodny, powodziowy żywioł, ujarzmiany lub nie, uciszany lub nagłaśniany głos, ale i część negocjowalnej, społecznej przestrzeni. Metodę tę przetestowałyśmy na przykładzie wybranego korpusu tekstów poszerzających semantyczny kontekst zanieczyszczenia rzeki w kontekście wojny i antysemityzmu. Kluczowym punktem naszego wystąpienia będą jednak przykładowe realizacje głębokich map i omówienie ich interpretacyjnych legend, które tworzą pierwszy modelowy atlas Wisły akwakrytycznej.

Anna Barcz, Monika Gromala, Paulina Wacławik

Spotkanie odbędzie się **29 listopada 2022 r.** w godz. 12:00-14:00, w formie hybrydowej, tj. w Sali Lelewela IH PAN oraz online.

Rejestracja na wydarzenie: <https://docs.google.com/forms/>.

Więcej informacji na stronie IH PAN: <https://ihpan.edu.pl/seminarium-naukowe-zakladu-atlasu-historycznego-wisla-akwakrytyczna-glebokie-mapowanie-zrodel-literackich/>

Adres: Sala Lelewela IH PAN oraz online

Opłata: bez opłat

Do pobrania:

- IHPAN_ZAH_Wisla.pdf

Linki:

- <https://ihpan.edu.pl/seminarium-naukowe-zakladu-atlasu-historycznego-wisla-akwakrytyczna-glebokie-mapowanie-zrodel-literackich/>

Słowa kluczowe: GIS, rzeka, mapowanie źródeł, głębokie mapowanie, akwakrytyka, mapa